

HUDDINGE KOMMUNS
handbok för
JÄMLIKHETSANALYS

HUDDINGE
KOMMUN

HUDDINGE NOVEMBER 2015

TRYCK LJUNGBERGS TRYCKERI

FRAMTAGEN AV Huddinge kommun i samarbete med Medida, Christina Ahlzén under 2015. Ansvariga tjänstepersoner från Huddinge kommun har varit Anna Bohlin och Marcel Moritz, från kommunstyrelsens förvaltning. I framtagande har personer från kommunens förvaltningar samt olika respresentanter för strategiska funktioner inom kommunstyrelsens förvaltning deltagit och bidragit med värdefulla synpunkter.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	4
SÅHÄR ÄR VERKTYGET UPPBYGGT	5

STEG 1 Identifiera en skillnad

VILKA SKILLNADER SKA VI ANALYSERA?	6
------------------------------------	---

1.1 Finns det skillnader?	8
1.2 Vilket/vilka mål berör dessa skillnader? (MÅLKOPPLING)	8
1.3 Bedöm hur viktig skillnaden är (VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING)	8
1.4 Vad ska du gå vidare med?	9

STEG 2 Gör en orsaksanalys

VILKEN ÄR BAKGRUNDEN TILL SKILLNADERNA?	10
---	----

2.1 Synliggör målgruppen (MÅLGRUPPSANALYS)	12
2.2 Identifiera orsaker till skillnaden (ORSAKSANALYS)	14
2.3 Behöver åtgärder vidtas?	18

STEG 3 Ta fram åtgärder

VAD SKA VI GÖRA?	20
------------------	----

3.1 Vad kan Huddinge kommun göra åt detta? (ÅTGÄRDER)	22
3.2 Hur skulle detta påverka skillnaden? (EFFEKTER)	22
3.3 Vad behövs för att genomföra åtgärden? (RESURSER)	23
3.4 Bedöm resurseffektiviteten	23
3.5 Välj åtgärd	24
3.6 Fundera över påverkan på normer	24
3.7 För in i ordinarie styrsystem	25

ANTECKNINGAR	26
--------------	----

INTRODUKTION

I **HUDDINGE KOMMUN** ska verksamheter **mäta och analysera statistik och resultat utifrån köns-, barn- och områdesperspektiv**. Omotiverade skillnader ska redovisas och åtgärdas. Det innebär att vi i den ordinarie styr och uppföljningen ska arbeta med jämlikhet som del av det ordinarie arbetet.

Det innebär att vi behöver:

- 1 Ta fram och redovisa statistik utifrån ett köns-, barn-, och områdesperspektiv i mål- och resultatbilden.
- 2 Analysera statistik ur ett köns-, barn-, och områdesperspektiv.
- 3 Ta fram, besluta om, genomföra och följa upp åtgärder.

DENNA HANDEDNING ska vara ett stöd i detta arbete, i synnerhet för ovan beskrivna steg två och tre. **Målgrupp** för handledningen är du som på olika sätt idag i ditt arbete arbetar med verksamhetsutveckling och statistik, resultat samt analys.

Handledningen är inte en enkel checklista utan ska snarare ses som **ett stöd för diskussion och underlag för att reflektera kring och motivera dina beslut**.

För att möjliggöra analysen kan du i vissa fall behöva ta in aktuell forskning eller annan typ av expertis. Det kan också behövas en dialog med flera personer inblandade där olika perspektiv lyfts. Delaktighet från de som berörs kan ibland vara det bästa sättet för bra underlag till analys och Huddinges Handbok för delaktighet kan med fördel användas som metodstöd för detta.

SÅHÄR ÄR VERKTYGET UPPLAGT

Analysen är uppbyggd i tre steg

STEG 1

Identifiera en skillnad

I DET FÖRSTA STEGET GÅR DU TILL ETT UTVALT STATISTISKT MATERIAL OCH IDENTIFIERAR DE SKILLNADER SOM ÄR MEST VÄSENTLIGA ATT ANALYSERA.

STEG 2

Gör en orsaksanalys

I DET ANDRA STEGET TAR DU FRAM BAKGRUNDEN TILL SKILLNADERNA, VILKA SOM PÅVERKAS AV DEM, VILKA ORSAKER DE HAR SAMT FUNDERAR ÖVER OM SKILLNADERNA ÄR MOTIVERADE ELLER INTE. OM SKILLNADEN VISAR SIG VARA OMOTIVERAD GÅR DU VIDARE TILL STEG TRE.

STEG 3

Ta fram åtgärder

I STEG TRE PLANERAS DE MEST EFFEKTIVA ÅTGÄRDERNA SOM SEN FÖRS IN I VERKSAMHETENS ORDINARIE STYRNING OCH UPPFÖLJNING.

STEG 1

Identifiera en skillnad

VILKA SKILLNADER SKA
VI ANALYSERA?

STEG 1

Identifiera en skillnad

VILKA SKILLNADER SKA VI
ANALYSERA?

1.1 Finns det skillnader?

Välj ut och titta på ett statistiskt material som du vill analysera. Du kan hitta material i era styrdokument och andra källor till statistik ni har tillgång till i verksamheten. Använd gärna beslutstödet "LIS" samt verktyg som "GIS" och "Gapminder" för att visualisera statistik för att underlätta analys.¹

Vilka skillnader ser du vad gäller kön, område och barn?

Välj de skillnader du reagerar mest på, kanske för att de är störst, kanske för att de är uppseendeväckande eller intressanta av andra anledningar. Gör alltså en prioritering av vad du vill gå vidare med.

I tabellen till höger under 1.1, skriver du in de skillnader du upptäcker (vilket/vilka mått ur vilket material) som skulle kunna vara intressanta att gå vidare med. Använd en rad per skillnad och var så specifik som möjligt.

¹ LIS (lednings- och informationssystem) är kommunens gemensamma beslutstödssystem för information, driftstatus med mera. GIS (geografiska informationssystem), är ett hjälpmedel för att visa information kopplad till en geografisk plats. Gapminder är ett digitalt verktyg som visualiserar statistik å olika sätt.

1.2 Vilket/vilka mål berör dessa skillnader? (MÅLKOPPLING)

Gå igenom relevanta målformuleringar från kommunfullmäktige (övergripande mål och delmål) och nämnd samt verksamhetens målformuleringar (om relevant). Ta också gärna med mål utifrån andra styrdokument, såsom lagstiftningar, statliga myndigheter mm. Vilka mål berörs av de skillnader du sett? En skillnad kan beröra flera olika mål. Fyll i radvis i tabellen till höger under 1.2.

1.3 Bedöm hur viktig skillnaden är (VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING)

Är det viktigt att åtgärda den här skillnaden? Använd dig av information från 1.1 och 1.2 och fyll i tabellen till höger under 1.3.

Bedöm på en skala 1–3, där 1 är oviktigt och 3 är mycket viktigt. Du ska bedöma varje mått för sig, inte jämföra dem med varandra. Fundera utifrån:

A STORLEK: Hur stor skillnaden är och hur många den berör.

B MÅL: Hur Huddinge kommun prioriterat de mål skillnaden berör (i budgetmål och andra styrsignaler).

C PÅVERKAN: Utifrån din egen yrkeskunskap, hur avgörande är den för människors liv, hur påverkar detta människor (konsekvenser för livschanser med mera)? Tänk även utifrån lagar/annan styrning, och annat som kan vara relevant. Skriv kommentar nedan och bedöm sedan på skalan.

D SUMMA: Räkna samman (addera) siffrorna i 1.3 i ruta **D** (skuggad).

1.1	MÅTT/MATERIAL MED SKILLNAD	1.2	MÅLKOPPLING	1.3	VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING				
				A	STORLEK	B	MÅL	C	PÅVERKAN

1.4 Vad ska du gå vidare med?

Sett till bedömningarna under 1.3 (det vill säga utifrån nivå på poäng): vilken av skillnaderna är viktigast att analysera? Formulera kort varför denna skillnad är intressant att gå vidare med.

STEG 2

Gör en orsaksanalys

**VILKEN ÄR BAKGRUNDEN
TILL SKILLNADERNA?**

STEG 2

Gör en orsaksanalys

VILKEN ÄR BAKGRUNDEN TILL
SKILLNADERNA?

2.1 Synliggör målgruppen (MÅLGRUPPSANALYS)

Kanske är kön, område och barn de grupper som bäst fångar den skillnad du analyserar. Men kanske är de ett trubbigt mått på vilka grupptillhörigheter som är intressanta för att senare kunna hitta rätt insats för rätt målgrupp?

Finns det andra diskrimineringsgrunder som är relevanta att ta hänsyn till i analysen? Finns det dessutom andra grupptillhörigheter som kan vara viktiga att ta in (exempelvis socioekonomiska eller verksamhetsspecifika faktorer)?

Kryssa i rutorna till höger och använd vid behov de sista raderna för att komplettera.

☐	KÖN
☐	KÖNSÖVERSKRIDANDE UTTRYCK/IDENTITET
☐	SEXUELL LÄGGNING
☐	ETNICITET (NÅGON ASPEKT)
☐	RELIGION/ANNAN TROSUPPFATTNING
☐	ÅLDER
☐	FUNKTIONSNEDSÅTTNING (SYNLIGT OCH OSYNLIGT)
☐	OMRÅDE
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	

SPECIFICERA MÅLGRUPP/ERNA:

Sammanfatta utifrån kryssrutorna invid så tydligt som möjligt vilken/vilka grupp/er som påverkas negativt av skillnaden.

STEG 2

Gör en orsaksanalys

VILKEN ÄR BAKGRUNDEN TILL
SKILLNADERNA?

2.2 Identifiera orsaker till skillnaden (ORSAKSANALYS)

Vad kan ha orsakat skillnaderna du analyserar?

Vad ligger bakom dem? Använd fakta, exempelvis forskning och erfarenheter från andra studier.

Finns erfarenheter från andra kommuner du kan använda dig av?

2.2.1 Identifiera orsaker till skillnaden på samhällsnivå

A

I **VÄNSTRA KOLUMNEN** intill fyller du i de konkreta faktorer på samhällsnivå som kan spela in. På samhällsnivå kan det exempelvis röra sig om gruppens behov, levnadsvillkor och omständigheter eller andra samhällsförhållanden. Använd gärna forskning och genomför omvärldsanalys i den mån det är möjligt.

B

I **HÖGRA KOLUMNEN** kopplar du dessa konkreta faktorer till normer och föreställningar kring målgruppen i samhället.

UTANFÖR VÅR VERKSAMHET (SAMHÄLLSNIVÅ)

A	KONKRETA FAKTORER <i>Exempelvis gruppens behov, levnadsvillkor och omständigheter, samhällsförhållanden</i>	B	VILKA NORMER/FÖRESTÄLLNINGAR I SAMHÄLLET KAN PÅVERKA DE KONKRETA FAKTORERNA?

STEG 2

Gör en orsaksanalys

VILKEN ÄR BAKGRUNDEN TILL
SKILLNADERNA?

2.2.2 Identifiera orsaker till skillnaden inom vår verksamhet

A

I **VÄNSTRA KOLUMNEN** intill fyller du i de konkreta faktorer inom verksamheten som kan spela in. På verksamhetsnivå kan det handla om den service och det bemötande Huddinge kommun erbjuder (exempelvis rutiner, processer, resurser med mera).

B

I **HÖGRA KOLUMNEN** kopplar du dessa konkreta faktorer till normer och föreställningar kring målgruppen på verksamhetsnivå.

INOM VÅR VERKSAMHET

A

KONKRETA FAKTORER *Exempelvis arbetsrutiner, processer, resurser, styrning, organisering. lokalisering, kunskap, representation med mera*

B

VILKA NORMER/FÖRESTÄLLNINGAR INOM VÅR VERKSAMHET KAN PÅVERKA DE KONKRETA FAKTORERNA?

STEG 2

Gör en orsaksanalys

VILKEN ÄR BAKGRUNDEN TILL
SKILLNADERNA?

2.3 Behöver åtgärder vidtas?

Nu ska du undersöka om verksamheten bör vidta åtgärder. Det du behöver göra att analysera skillnaden du ser och bedöma om den är motiverad eller omotiverad.

EN MOTIVERAD SKILLNAD: En skillnad som är berättigad och som därför kanske inte kan eller bör åtgärdas av er verksamhet. Ibland kan en skillnad vara motiverad om den exempelvis fungerar kompenserande för en grupp där ett visst behov i nuläget finns. Det vill säga, ibland kan skillnader som identifierats gynna en missgynnad grupp och kan därför vara berättigad. Använd dig av den kunskap du fått fram i orsaksanalysen (2.2) och gör en bedömning.

EN OMOTIVERAD SKILLNAD: En skillnad som inte kan förklaras av att exempelvis medborgarna har olika förutsättningar eller behov i nuläget och som därför bör åtgärdas av er verksamhet. Skillnaden kan vara omotiverad men det kan sen finnas olika grad av möjlighet att påverka.

A

ÄR SKILLNADEN OMOTIVERAD ELLER
MOTIVERAD?

☐ MOTIVERAD

☐ OMOTIVERAD

B

OM SKILLNADEN ÄR OMOTIVERAD: KAN DIN
VERKSAMHET PÅVERKA DEN?

☐ JA.

☐ JA, I SAMVERKAN MED ANDRA
VERKSAMHETER I KOMMUNEN ELLER MED
EXTERNA AKTÖRER

☐ NEJ, MÖJLIGHETERNA ATT PÅVERKA
ÄR BEGRÄNSADE.

C

BÖR DU GÅ VIDARE MED EN ÅTGÄRD? SAMMANFATTA DITT RESONEMANG NEDAN.

☐ JA, därför att:

☐ NEJ, därför att:

STEG 3

Ta fram åtgärder

VAD SKA VI GÖRA?

STEG 3

Ta fram åtgärder

VAD SKA VI GÖRA?

3.1 Vad kan Huddinge kommun göra åt detta? (ÅTGÄRDER)

Utgå från orsaksanalysen i steg 2.2. Vad skulle ni kunna åtgärda i er verksamhet: på er enhet, på förvaltningen eller i samverkan med andra (internt eller externt)?

Fyll i under 3.1, en åtgärd per rad. Om du kan, föreslå gärna flera åtgärder per åtgärdsnivå.

3.2 Hur skulle detta påverka skillnaden? (EFFEKTER)

Beskriv kort hur detta skulle påverka skillnaden i ruta 3.2a. Vilka tror du att effekterna på den uppmätta skillnaden skulle bli?

Bedöm sedan i ruta 3.2b hur värdefull den effekten skulle vara för att minska skillnaderna, på en skala från 1–5 (där 1 är liten effekt och 5 är stor effekt).

	3.1	ÅTGÄRD	3.2 A	EFFEKTER	3.2 B
PÅ ENHETEN					
PÅ FÖRVALTNINGEN					
I SAMVERKAN MED ANDRA (INTERNT ELLER EXTERNT)					

STEG 3

Ta fram åtgärder

VAD SKA VI GÖRA?

3.5 Välj åtgärd

Välj en eller flera åtgärder du vill gå vidare med utifrån resurseffektiviteten och annat som kan ha betydelse (exempelvis annat pågående arbete).

VALDA ÅTGÄRDER:

3.6 Fundera över påverkan på normer

Innan du går vidare och genomför åtgärder behöver du fundera över om åtgärden påverkar normer och föreställningar kring den analyserade gruppen eller andra grupper som påverkas av de åtgärder ni kommit fram till? Lämnas utrymme för individer att bryta mot normer och föreställningar kopplade till området ni undersöker?

Om åtgärden riskerar att få stora negativa effekter, alltså förstärka normer eller behandlar en viss grupp som en homogen grupp, kan du behöva tänka igenom den och dess genomförande en gång till. Ibland kan dock en åtgärd ändå vara rätt om den exempelvis gynnar en missgynnad grupp. Exempel kan en särskilt riktad satsning i syfte att möta en viss grupps erfarenheter och därmed kanske behov ändå vara rätt i nuvarande läge. Det behöver då finnas en medvetenhet om hur det långsiktiga målet ser ut och hur du ändå styr rätt mot det för att inte gynna ojämlikhet. Använd kunskap du tagit fram i 2.2.

KOMMENTERA:

3.7 För in i ordinarie styrsystem

För in resultat och åtgärder i verksamhetens ordinarie styrdokument och låt dem bli en integrerad del av det ordinarie utvecklingsarbetet. Tidsätt genomförande och uppföljning. Viktiga skillnader som identifierats och åtgärder som tagits fram behöver synliggöras i den ordinarie styrningen och uppföljningen för att på ett långsiktigt sätt bidra till mål om jämlikt Huddinge. Om åtgärder inte visar sig ge effekt behöver nya analyser och åtgärder tas fram.

KOMMENTERA:

ANTECKNINGAR:

HUDDINGE
KOMMUN